

2. У Дніпрі засудили жінку, яку разом з неповнолітнім сином підозрювали у підпалі автівок. *Сайт «Суспільне Дніпро»*. URL: <https://suspilne.media/dnipro/1164296-u-dnipri-zasudili-zinku-aku-razom-z-nepovnitnim-sinom-pidozruvali-u-pidpali-avtivok/> (дата звернення: 14.11.2025).

3. Пиріг І.В., Бідняк Г.С. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2019. 140 с.

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131–667.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-172>.

Трегубенко Сергій Валерійович,

аспірант науково-організаційного центру
Національної академії Служби безпеки
України

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ РОЗВІДУВАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Розвідувальна діяльність у сучасних умовах є не просто частиною військової стратегії, а й складовою гуманітарної політики держави, спрямованої на дотримання принципів права, захист життя та гідності людини. Її узгодження з міжнародним гуманітарним правом – це не формальність, а стратегічна вимога, від якої залежить міжнародна довіра до України, як демократичної держави, що веде війну в межах цивілізованих правових норм.

Процесуальна інтеграція розвідувальної інформації в кримінальні провадження залишається одним із найскладніших і водночас найбільш дискусійних аспектів діяльності національних спецслужб, оскільки вона знаходиться на перетині оперативно-розшукової, контррозвідувальної та процесуально-доказової сфер. Такий вид інформації, як правило, формується поза межами кримінального процесу, однак у багатьох випадках саме вона є первинним джерелом відомостей, які згодом можуть бути використані для порушення кримінального провадження або притягнення осіб до відповідальності за злочини проти основ національної безпеки, державної зради, шпигунства, диверсійної діяльності чи тероризму.

Як слушно зазначає Ходанович В. О. [1], розвідувальна інформація має особливий доказовий статус, оскільки її отримання зазвичай пов'язане із застосуванням негласних методів роботи – оперативного спостереження, агентурної діяльності, перехоплення комунікацій, технічного моніторингу або аналізу закритих баз даних. Саме тому питання допустимості, достовірності та процесуального оформлення таких матеріалів потребує особливої уваги та чіткої регламентації. Науковець підкреслює, що лише за умови суворого документування, перевірки джерел, дотримання принципу безперервності зберігання інформації та процесуальних вимог Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) ці матеріали можуть бути визнані доказами у кримінальному провадженні [1].

Згідно з положеннями ст. 84–99 КПК України, доказами у кримінальному провадженні є будь-які фактичні дані, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд встановлюють наявність або відсутність обставин, що мають значення для справи. Проте дані, отримані шляхом розвідувальної діяльності, можуть бути визнані доказами лише тоді, коли підтверджено їх джерело походження, законність способу здобуття та збереження ланцюга передачі інформації «так званий принцип chain of custody». Інакше така інформація розглядається лише як орієнтовна або оперативна, придатна для ініціювання дій, але не для судового доведення вини.

У практиці органів безпеки та прокуратури трапляються випадки, коли розвідувальні матеріали передаються до органів досудового розслідування як службові повідомлення або аналітичні довідки, що не мають статусу процесуального документа. У таких випадках слідчий або прокурор зобов'язані здійснити повторну перевірку джерел інформації, провести слідчі дії, застосувати криміналістичні знання та підтвердити її достовірність у передбачений законом спосіб – шляхом оглядів, допитів, обшуків, експертиз чи проведення негласних слідчих «розшукових» дій. Тільки після цього перевірені засобами криміналістичного забезпечення матеріали розвідки можуть бути інтегровані до кримінального провадження як допустимі докази.

Способам легалізації різних видів інформації для можливості її використання як докази присвячена значна увага в роботах вітчизняних вчених, зокрема Грїбова М. Л. Погорєцького М. А. [2-3], Сергєєвої Д. Б., Топорєцької З. М. [4], Чернявського С. С., Черняка А. М. та багатьох інших.

Ходанович В. О. також звертає увагу на те, що розвідувальна інформація має особливу правову природу, адже часто містить відомості, які становлять державну таємницю або іншу охоронювану законом інформацію. Це створює додаткові труднощі в процесі її використання в суді. З одного боку, розсекречення таких даних може поставити під загрозу джерела, агентуру або методи розвідки; з іншого – суд має забезпечити дотримання принципу змагальності сторін і рівності у доступі до доказів. Для розв'язання цієї колізії передбачено спеціальні процесуальні механізми – зокрема, можливість подання узагальнених аналітичних звітів без розкриття конфіденційних джерел, використання спеціального режиму судового розгляду «in camera», або залучення уповноважених представників суду до ознайомлення з матеріалами, що мають гриф секретності. Детально ці питання розглядалися в роботах Денисенко Г. В. [5]

Варто відзначити, що міжнародна практика також визнає допустимість використання розвідувальних даних як доказів, однак за умови дотримання принципу «fair trial» – справедливого судового розгляду, закріпленого у статті 6 Європейської конвенції з прав людини. Європейський суд з прав людини у справах «Doorson v. Netherlands» та «Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom» наголошував, що докази, отримані в таємний спосіб, можуть бути допустимими, якщо сторона захисту має можливість перевірити їх достовірність, а суд – оцінити їх об'єктивність та належність [6].

У цьому контексті розвідувальна діяльність в Україні потребує подальшої процесуальної інституціоналізації, тобто створення єдиного нормативного механізму, який би визначав правила передачі, перевірки та використання інформації, отриманої розвідувальними органами, у кримінальному процесі. Такий підхід дозволить не лише зміцнити доказову базу у справах про злочини проти державної безпеки, а й забезпечити баланс між оперативною доцільністю і вимогами законності, прозорості та захисту прав людини.

Отже, процесуальна інтеграція розвідувальної інформації – це складний, але необхідний інструмент правозастосування, який має здійснюватися виключно у межах правового поля. Її ефективність можлива лише за умови суворого дотримання процесуальних гарантій, належного документування, контролю за достовірністю джерел і забезпечення парламентського та судового нагляду. Усе це є запорукою того, що розвідувальні

органи залишатимуться дієвими, але водночас правомірними учасниками механізму кримінальної юстиції в демократичній державі.

Список використаних джерел

1. Ходанович В. О. Окремі напрями використання результатів контррозвідувальної та оперативно-розшукової діяльності в розслідуванні злочинів проти основ національної безпеки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2019. № 40. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc40/37.pdf>.

2. Погорецький М. А. Поняття та сутність легалізації оперативно-розшукової інформації. *Вісник Луганського держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка*. Луганськ: Вид-во ЛДУВС, 2010. Спец. вип. № 4. С. 26–40.

3. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія. Харків : Арсіс ЛТД, 2007. 576 с.

4. Топорецька З. М. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності по фактах вчинення злочинів, пов'язаних з гральним бізнесом, у кримінальному провадженні. *Використання досягнень сучасної науки й техніки в розкритті злочинів : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 25 лют. 2021 р.)*. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 226–229.

5. Денисенко Г. В. Кримінальні процесуальні гарантії охорони державної таємниці під час здійснення досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. 2024. № 3-4. С. 18-39.

6. Doorson v. Netherlands 1996 та «Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom» 1996 URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-118413%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-118413%22]}).